

HB bezalako alderdi politiko legal baten zuzendaritza osoaren auzipetzeak ez du parekorik Europa garaikidean. Kasurik hurbilena Turkian atzeman dugu. Turkiak bere lurraldean dituen 20 milioi kurduen existentzia ukatzen du eta 1994 urteaz geroztik zortzi diputatu kurdu presondegiratuak dituzte, turkiarren eta kurduen arteko gatazkarendako «aterabide politiko eta bakezalea» eskatzeagatik. Azken egunotan herrialde kurduean egindako sarraskiek agerian utzi dute hainbat aldiz kolokan ezarri den demokrazia eskasia.

Testuak: Hur Gorostiaga / Baiona

Europar parekorik ez

Herri Batasunako zuzendari-tzaren 23 kideak auzipetu eta preso sartzeko prozesuak ez du parekorik gaur egungo Europa demokratikoan. Antzekotasun bakarra Turkian atzeman genezake. Baina armada edo indar parapolizialen bidez 4.000 herri kurdu suntsitu, milaka kurdu masakratu, torturatu eta kanporatu dituen Estatuak demokratikotasuna frogatzekoa du, nahiz eta NATOk kide izan, Europako Kontseiluan egon eta Europako Batasunean sartzeko xedea duen.

Kurduak 35 milioi dira, sei estatutan zatiturik, haietarik 20 milioi Turkian. Ez dute inolako ezagupen ofizialik bertan, nahiz eta Turkiaren eta kurdien arteko gatazkak 70 urte luze dituen. Urteetako zapalkuntzaren ondorioz, 1984an Kurdistango Langileen Alderdia (PKK) sortu zen, oraino klandestinitatean borrokan ari den erakunde armatua.

Azken egunotan Turkiako armada Irakeko lurraldeetan barna sartu da, aurtengo maiatzetik uztaile bitartean egin zuen bezala, bertan PKKren baseak daudelako aitzakiaz, ehundaka edo milaka kurdu garbitzeko. Nazioartetik zenbait boz horren kontra txatu badira ere, turkiar boterearendako «ez dago kurdien arazorik, arazo bakarra ir-motasunez suntsitu behar den terrorismoa da».

1991n, lehen aldiz, beren burua kurdutzat jotzen duten zortzi diputatu aukeratu zituzten Turkiako Asanblea Nazionalerako. Turgut Ozal presidente aukeratu berriak irekiera politikoaren garaia zela azaldu eta «azken 70 urteetan turkiarren bizitza pozoitu duen gatazkari aterabideak bilatzeko» konpromezua hartu zuen. 40.000 preso libre utzi eta eztabaida publikoa abiatzeko xedea agertu zuen, demokrazia errespetatuz aterabide bat atzemateko. 1993ko martxoan, Ozalen ekime-nek PKKren lehen su-etena ekarri zuten. Baina aterabide posibletik hurbiltzen ari zirela, Ozal presidentea bihotzekoak jota hil zen; ofizialki, ez baitago argi nola hil zen. Ozalen heriotzarekin, Turkiako herri kurduak errepresioaren ekaitza jaso zuen berriz ere, gaur egun ere irauten duen «gerla berezia».

Klima horretan kurdien aldeko alderdietako 74 kide garbitu zituzten eta alderdi horiek debekatu. 1994ko martxoan Asanblea

Leyla Zana diputatu eta idazle kurdia mitin batean, espetxeratua izan aurretik. Kurduen elkartsunezko Interneteko webgune batetik hartua.

Leyla Zanaren kasu adierazgarria

LEYLA ZANA Turkiako Kurdistan eskualdeko Diyarbakir herrialde behartsuan sortu zen 1961ean. 14 urterekin ezkondu zen, eta 20 urterekin, bi haur zituela, senarra 14 urterako presondegira kondenatu zuten kurdien alde egiteagatik. 26 urte zituela, senarra kartzelara bisitatzeraz zihola atxilotu zuten. Zana salbaiki torturatu

zuten zazpi egunez, elektrizitate eta guzti, eta bi hilabetez preso atxiki.

1991n Turkiako Asanblea Nazionalen aukeraketan lehen emakume kurdia izan zen. Kurdien eta turkiarren arteko anaitasunaren aldeko hitzaldia egin zuen diputatu kargua hartzean, kurduek. Ez zioten inoiz barkatuko. Lehen eta

azken aldia izan zen parlamentuan mintzatzeko ziotena. Ondoko urteetan Europa eta Estatu Batuetan ibili zen bere herriarentzako aterabide politiko bake-tsuen aldeko laguntza eske. Estatu Batuetako kongresuan ere izana da lan horretan.

Bizkitartean, bere alderdiko hainbat kide erail zituzte, baita diputatu bat ere. 1994ko

martxoan atxilotu zuten aurreko urteetan prentsari eta mundu zabalarri eramandako bake mezuagatik kondenatzeko. 15 urteko presondegira zigortua dagoela, idatzi dituen liburuen bidez hedatu du bere herriaren sofri-menduen berri. «Nire ideien alde hiltzeko prest nago» idatzi du. 1995ean Sakharov saria jaso zuen.

Nazionalen zortzi diputatu preso sartu zituzte eta 15 urteko presondegira kondenatu. Diputatuak bakea eta elkarriketaren aldeko apustua egin eta arazo kurduek aterabide politiko eta bakezalea eskatu zuten, Turkiak egiten dituen sarraskiak salatzearekin batera. Baina turkiar botereak krimenez jo eta diputatuak munduko prentsa osoan zabalduetako bakerako proposamenaren agerietan eta PKK-ko preso damutuen adierazpenetan oinarrituz, kondenatu egin zituzten diputatuak, eta «PKK erakunde terroristaren beso armatutzat» jo. «Diputatuak politikoki defenditzen dute PKK-k armen bidez defenditzen duena», dio Turkiako fiskal nagusiaren aku-

sazioak. Gutxi gora-behera, Herri Batasunakoei leporatzen dietena Espainiako demokrazian.

Sei diputatuaren kontra, heriotza zigorra galdegin zuten «kriminalak» izateagatik eta «Aberria eta Nazioaren lurralde eta batasun ideologikoaren kontra» aritzeagatik, prokuradorearen erranetan. Hamabost urteko zigorra ezarri zieten.

Tartean nazioarteko elkartasuna antolatuz zihoran. 1994ko irailaren 29an Europako Parlamentuak harreman oro izoztea erabaki zuen Turkiarekin, baina auzia bukatu arte soilik.

Europako Kontseiluaren 1994ko 1030 ebazpena. 7v puntua: «Europako Kontseiluak agintari turkiarrak gonbidatzen ditu

kurdien arazoari aterabide politiko eta pazifikoa atzeman dakion lurralde nazionalen; horretarako, hitzaldi politiko normala eta Konstituzioaren erreformari (Estatuaren zatiezintasunari dago-kiona) buruzko adierazpen askatasuna traizio krimenez jotzen duten legez guztiak desegitea galdegiten du». Alemaniako parlamentuak, Bundestagek, 1994ko abenduan salatu zuen auziaren emaitza eta kurdien espulsioko 1995 urtera arte gelditu zituen.

Nazioarteko sustengu komite bat ere badute. Lehendakaria Danielle Mitterrand da. Kide dira halaber Oscar Arias, Mauread Corrigan, Dalai Lama, Perez Esquivel, Desmond Tutu eta Betty Williams bake saridunak. x

Jarraik borroka eguna antolatu du hilaren 10erako

«Euskal proiektu independentista kondenatu nahi dute»

P. Agirre/Donostia

MAHAI NAZIONALAREN kontrako epaiketarekin alderdi politiko bat ez ezik, «euskal proiektu independentista» ere zigortu nahi dela uste du Jarrai gazte erakundeak. «Herri» bat da benetan kondenatzen ari direna, adierazpen Oaskasuna, egun dagoen bake proposamen bakarra, eta proiektu politiko bat ere bai», adierazi zuen atzo Unai Lizasok. Horregatik, HBren kontrako prozesu judizialak gazteengan ere eragina daukela uste du Jarraik, eta mobilizazioak egingo ditu. Hilaren 10erako borroka eguna antolatu du.

«Kalera irtengo gara Mahai Nazionalaren kontrako kondenatzaileekin. Gainera, mila arrazoi ditugu Herri Batasuna defenditzeko; besteak beste, gazteriak HBren proiektu politikoa behar duelako», esan zuen Lizasok.

Jarraiko ordezkariak atzo Donostian azaldu zuten, gazte mugimenduak ere jarrera hartu behar du epaiketaren aurrean. Horregatik, proposamen bat egingo die beste taldeei, eta mobiliza daitezen eskatuko die.

David Plak esan zuenez, «Jarrai aurre egingo die Euskal Herriari inposatu eta bakea ukatzen duten horiei. Bakea behar dugu, eta orain arte bezala herri hau eraikitzeko bidean lan egingo dugu».

Mahai Nazionalaren kontrako epaiketa «Espainiako proiektu bakarra inposatzeko estrategian beste urrats» bat dela uste dute Jarraiko ordezkariak. Estrategia horrek aurpegi asko dituela esan zuen Ane Lizarralde, eta euskararen baztertua eta kontrol poliziala aipatu zituen adibide gisa. Baita joan den astean Bilbon izandako operazio poliziala ere: «Estrategia suntsitzaile eta hiltzailearen barruan sartu behar da. Gaztelumendi eta Bustintza euskal militantek PPK bultzatu eta alderdi politikoek, komunikabide bidez eta epaileek babestu-tako estrategiak hil zituen».

Lizarralde esan zuenez, «herri honek badaki bertsio ofizialak montajeak izan ohi direla. Ez da probarik behar esateko operazioa aurrez ongi prestatua zegoela, Gaztelumendi eta Bustintza erailtzeko helburua zuen enbaskada izan zela». x